

КРАЄЗНАВСТВО

Сторінка № 12, підготовлена районною громадською організацією "Спілка краєзнавців"

• НОВІ ВИДАННЯ

Шановний Костянтине Наумовичу!

Сердечно вдячний вам за привітання й теплі побажання, висловлені на першій сторінці авторського літературного дорожку "Там, де протікає Тясмин". Ваша книга здатна переконати кожного, хто мав можливість з нею ознайомитись, у неповторності і невичерпності віснеродної духовної та історичної спадщини Черкаського краю — колиски багатьох видатних діячів України.

Зичу вам міцного здоров'я, усяляких земних гараздів, дальших творчих і літературних здобутків, наснаги на життєдіяльність і добротворення.

Голова Верховної Ради України
Володимир ЛИТВИН.

Дана книга рід оригінальна за жанром. Це не тільки історико-географічний, а й краєзнавчо-публіцистичний п'єір. Коли говорити з точки зору заступника голови спеціалізованої Ради факультету журналістики, то це дисертація на здобуття ученого ступеня кандидата, або й доктора історичних наук. А це — в книзі простує багатогранність натури автора: ерудита в багатьох галузях українознавства.

Микола ІЩЕНКО,
земляк, письменник,
уродженець с. Лузавіки.

К. Н. Гудзенко

Там, де протікає Тясмин

ПРОЦЕСИ національно-культурного відродження, що набули в незалежній Україні незворотного характеру, супроводжуються зростанням інтересу не тільки до загальної історії нашої держави, а й до минулого окремих її регіонів. Саме в новому виданні і взято окремий регіон — Прип'ятинщину, де автор К. Н. Гудзенко уміло розкриває розмаїття тих подій, які в різні періоди були пов'язані з нашим краєм. Автор цим самим підкреслює істину про те, що осягнення вітчизняної минушини неможливе без ґрунтовного вивчення усіх без винятку куточків нашої Батьківщини.

Костянтин Наумович в своєму історико-географічному нарисі "Там, де протікає Тясмин" висвітлює той багатий історичний матеріал, який накопичувався століттями. В ньому показана боротьба нашого народу за національне визволення, описано про Холодний Яр, Мотронинський монастир, Гайдамацький рух та інші події.

В нарисі автор звертає увагу на витоки і місця, де протікає річка Тясмин, про її природу та геологічні дослідження. Широко описано історію сіл Бовтишки та Розумівки, смт Олександрівки, міст Сміли, Чигирина, історичні події та видатних постатей. Вміщено матеріал про славне історичне минуле Кам'янки, її заснування, декабристський рух, про перебування Пушкіна і Чайковського у Кам'янці, економічний розвиток, про події Великої Вітчизняної війни, відбудову народного господарства, економічний прогрес.

Автор, поєднуючи історичний матеріал з архівними документами, наповнив історико-географічний нарис новим змістом, що дало змогу зробити матеріал цікавим у викладі, а читач більше зніється про історію рідного краю.

Пропонуємо читачам видання — підсумок великої за обсягом пошуково-дослідницької роботи, яку провів автор, реалізуючи свій давній задум про створення своєрідного літопису рідного краю, який би охоплював всі сторони суспільного життя. Цікавий фактичний матеріал, нестандартний виклад робить книгу Костянтина Наумовича Гудзенка привабливою для різних категорій читачів і, безумовно, сприятиме розширенню їх знань про свою "малу Батьківщину", виховатиме у них повагу до власної історії і людей, які її творили.

О. ШАМРАЙ,
голова районної громадської організації
"Спілка краєзнавців".

УВАГА! КОНКУРС

Шановні поціновувачі історії рідного краю, настав час, коли, відповідно до рішення районної ради про краєзнавчу премію імені Марії Шкаліберди, з лютого розпочато прийом робіт до участі в конкурсі, який закінчиться 1 вересня.

Список праць, допущених до участі в конкурсах, публікується у газеті "Трудова слава" до 1 жовтня і проводиться їх обговорення на громадському активі краєзнавців району.

До участі в конкурсі допускаються вагомі дослідження, проведені в найрізноманітніших сферах краєзнавства, але обов'язково викладені (надруковані) словесно протягом останніх п'яти років до часу заснування премії, які своїм змістом обов'язково стосуються Кам'янщини, її минулого чи сучасного і є оригінальними у своєму роді.

Більш детальні вимоги до учасників конкурсу розміщені в газеті "Трудова слава" за 31 січня 2004 року.

Оргкомітет чекає наші дослідження.

(Продовження. Початок в № 16 за 23 лютого 2005 року).

Прості трудівники намагалися всіма силами допомогти військовим частинам, які проходили через територію району. Босприпаси возили навіть коровами або переносили вручну, постачали солдатів продуктами, віддаючи їм чим могли. Дівав лозунг "Все для фронту, все для перемоги". Саме з Кам'янського району розпочалася знаменита Корсунь-Шевченківська битва.

В Кам'янці налагодили роботу електростанції, приступили до відбудови маслозаводу, взуттєвої і швейної майстерень. Відразу ж в січні 1944 р. почала працювати друкарня. Випускалася газета "Коллективна праця". В Черкаському архіві зберігається надрукована в друкарні "Обов'язкова постанов" виконкомом райради від 30 січня 1944 р. "Про боротьбу з епідемічними захворюваннями", яка підписана головою райвиконкому Хохловим та тимчасово виконуючим обов'язки секретаря Шамським.

31 січня 1944 р. слухали на виконкомі питання про стан заціли хліба в фонд Червоної Армії та обов'язковий план держзакупки зерна в колгоспах — 6000 ц, при цьому зобов'язали голів сільських рад, голів колгоспів врахувати присадибні ділянки колгоспників і одноосібних господарств та провести нарахування поставок.

Затвердили тимчасовою правління райспоживспілки, колишніх партизанів і підпільників П. Вороня і Г. Короля, а також О. Бутенко.

6 лютого прийнято постановою Кам'янського РК КП(б)У "Про наслідки призову по Кам'янському району". Цього ж дня Олянінська сільська рада видає розпорядження про відпуск військової частини 44149 в рахунок наряду продуктів — зерна, фуражу, м'яса — 1000 кг.

За період визволення району було призвано 4697 чоловік для поповнення лав Червоної Армії. В 1944 р. у Ребедайлівці стояв запасний полк, куди сходилися жителі району після визволення. Крім цього, було взято на облік військовозобов'язаних всіх поколінь. Згідно архівних документів органів МДБ в роки окупації в Кам'янці І-ї частини військовозобов'язаних залишилося вдома до 60 %, а в II-ї частині — біля 30%. В с. Райгород біля 30% повернулося з військомату і з фронту додому, а всього залишилося вдома в окупацію 84 %. В с. Яровому військовозобов'язаних залишилось 25%, в с. Радиванівці з усіх військовозобов'язаних при окупації залишилось проживати біля 70%, в с. Баландине І-ї частини — 70%, а з тим, хто повернувся з по-

ну, з оточення проживало 80 %, в Баландиному II-ї частини — 80 %, в Тимошівці залишилося до 92 % (178 чол.), у Вербівці — 27 %, в с. Лебедівці — 35%, в с. Лузавівці — 50%, в Теплинському — біля 80 %, в Пляківці — 30 %. Це було зумовлено низкою причин: загальним безпорядком перших днів і місяців війни, помилками командування, масовими оточеннями, втечами з полону, дезертирством та ін.

В 1944 р. в 3-х кілометрах від с. Катеринівки в лісах було затримано декілька колишніх поліцаїв, які тут переховувалися.

В 1944 р. відділ держзабезпечення (Куценко А.С.) провів облік 5825 родин військовозобов'язаних рядового і сержантського складу, призову 1941-1944 років. Було підготовлено документи для видачі державної допомоги 1225 родинам.

15 лютого постановою виконкомом райради і РК КП(б)У перейменовано вул. Садову на вул. Галочкіна, який проявив героїчний подвиг при звільненні Кам'янки від німецько-фашистських загарбників. Командування військової частини 73575 порушило клопотання перед урядом про присвоєння гв. сержанту Галочкіну В. І. звання Героя Радянського Союзу.

В той рік по всьому

шляху, де проходила армія, на місцях сучіток і боїв, в районі залишилося 306 могил (212 індивідуальних і 94 братських), в яких поховано 48 партизанів, 31 офіцер і 1070 рядових і сержантів Червоної Армії, всього 1150 осіб.

26 лютого на засіданні виконкомом затвердили бюджет на I квартал 1944 року. По прибутках — 235,4 тис. крб., по видатках — 554 тис. крб.

Різними установами району на той час керували начальники РВ НКВС І. П. Савченко, райвоенком Федосєєв, І-й секретар райкомом комсомолу Євдокія Федорівна Бакуменко, завфінвідділом Степан Микитович Дубина, заврайземвідділом Євмен Федорович Шевченко, заввідділом освіти Олександр Сорокін, заврайдруком Т. Р. Бойко, заврайкомунгоспом М. М. Гуренко та ін.

В облархіві зберігається документ підписаний начальником гарнізону Героєм Радянського Союзу Якименком, в якому він 27 лютого 1944 р. вимагає прислати людей на розчистку снігу на аеродром в с. Катеринівку. В цьому ж місяці викликалися люди і підводи для будівництва мосту через р. Тясмин, який будувала військова частина 19302. В районі знаходився польовий армійський склад ГСМ № 72,

який також через виконком залучив 100 чол. населення для різних робіт. На багато об'єктів залучалися жителі й інших районів. Роботи проводилися в скрутних умовах.

Директором цукрового заводу був призначений колишній робітник електрик Логвин Логвинович Євтушенко. Інженерно-технічні працівники цуклодобово витягали з руїн залишки обладнання і цеглу. Під майстерню використовувалося випадково вціліле приміщення для очікування. 21-22 лютого на всіх підприємствах, установах і в колгоспах відбулися мітинги, на яких кам'янчани, схваливши заклик комсомольців і молоді Кіровоградського заводу "Червона зірка", почали збір коштів на танкову колону "Кіровоградський комсомолець". Лише за один день зібрано готівкою 38 тис. крб.

Після вигнання німців на садбах МТС з'явилися механізатори та інші спеціалісти і відразу ж заходилися лаштувати примітивні майстерні, з уламків складали трактори, комбайни. В Кам'янці на весну було відбудовано майстерню МТС.

О. ВЕТРОВ,
член Всеукраїнської спілки краєзнавців.

(Далі буде).